

اوله رق اجنبيلرك طردينه عزم اينديسهده امپراطورلغك بقاسي تكرار تهلكيه
دوشديكندن جنوه ليله يكدن امتياز لر ويرهك غلظهده يرلشميرينه مساعده
ايتدي . (ميلاد ۱۲۶۸) . پالتولوجوسك عهدنامه سي اولكيلردن ده صربخدره
وايلك قايتولاسيون عد اولته بيلر . — دوام ايده جكدر —

ابن الضيا

مكتب حقوق

دارالفنون شعباتی

مربع بر سطح مستوی اوزرينه بنا ايدلش ، هر زاويه سته كذلك تريعي
برر دائره اوزرنده مبنی ورأسی اسمانه سرچكش دوت قبه ايله وسطندن عظيم
برطاق علم وعدالت شكلنده نمايان اولان بشنچي برقبهده اظهار احتشام ايلمش
بردائرة جسيمه ، بش بيك الى ۶ بيك كشينك استيعابنه وافي ودرت مدرسيه
مخصوص بر دارالعلم تصور ايدلسون ، هر دائره سي ، مدرسك كرسي خطابته
قارشو ۹۵ درجه لك برقوسده درجه درجه مرتفع ، اوندن بكرمي به قدر مقوس
سطحجارله ، صره لرله ممر وه مساعده له تقسيم اولنش بردائرة معرفت ، برجمع علم ومعدلت
كوز اوكنه كتيراسون . ايسته بو عثتم دائره نك قوسي اوكنده برسوري تشنكان
معرفت ، بيكارجه اقديلر ، كلوب طويلاشه رق درس وقتلرينه انتظار ايدرلر ،
بروجهله كه دارالتدريسك كشاديله برابر منتظرين درسخانه لرينه ، تنفسخانه لرينه
شتابان اوله رق اللرنده كي نوظلره ، تقريرلره ، اسكيلرك عتيق ضبطلرينه صوك
دفعه امعان ايله نظر ، ومعلملرك ورودينه مترقباً حال استغراقده تدبير محكمه به
ابتدار ايدرلر .

معلملرك ، مدرسلرك ، پروفيسورلرك دارالفنوندن استقبالي ، مداومين وملازمينك
مراسم تشريفيه وتوقيرهده دقت واعتسالي بحثسده پروغرام داخنده قيود

بوشرا، تعامل و عادات مهمجه بریر طوتار. دینیه بیلورکه بردارالفنونک مراسم و عاداتی، همان اودارالفنونه خاص و ممتاز اولدینی کی برشعبه نك عادات و مراسمی دخی ینه اوشعبه یه خاص و ممتازدر.

استعداد متبالکانه ایله معرفته، علوم و فنونه اشتیاق کوسترین دارالفنون مداوملرینک باشلیجه مزیت و فوق العاده لکری حب معرفتن بشقه حب ادبدر. بردرسخانه نك قپوسی آچیلوب پروفسوری کوردکن، کرسی خطابه رونق انداز اولدقدن صکره، اوعظیم و محتشم دائره، ایکی ییکن متجاوز طلاب موجود دکش کی دریای صمت و سکونته افول ایدر. بالکمز برصدا! بالکمز بر خطاب آهنگدار تموجه کلرک، بو سکوتی اخلال ایدر.

حب ادب، حب معرفتک تمه سیدر. حب ادب اعتدال ازیابنک بر خصلت ممتاز سیدرکه انک وجود و قیامیه برابر حب معرفنده حاصل اولور. حتی برآز تأخر ایتسه، حتی اشتیاق معرفتی برآز تعویق ایدلمش بولنسه بیله برکون ینه قوه نامیه سنده فعالیت لبریز اوله رق او تأخرات و تعویقاتی استیصال ایتمکه برابر صاحبی حب معرفتله آهنگدار قیلار. کورلمز میکه غایت تنبرور بر آدم علوم تالیده اثبات اهلیت ایده مزده بر انکشاف و قوعیله علوم عالیه ده اظهار نصاب کمال ایلر.

بو تمهیدادن مقصد بخمزه شروع ایچون بر مقدمه انتباهیه ایراد ایلمک ایدی.

بو مقصد حاصل اولغله مانحن فیهزه شروع ایلرز. دارالفنونک شعبات مهمه سندن حقوق و طب و صنایع نفیسه و سیاست قسملری آرو، آرو حائر اهمیت، محتاج توثیق و تدبیر برر دائره اولدیغنده شهه یوق ایه ده دیکرلری ایکی اولکی شعبه لر قدر طوغریدن طوغریه ناسه، هیئت اجتماعیه به مربوط اوله مز. واقعاً سیاسیات شعبه لری امل ترقی و تعالی ایله مشحون بولنان بر قومک استحصال سعادت و ترقیسی اوغرنده یدیمینی حکمنده در. فقط طب شعبه سنک، حقوق شعبه سنک ناس و افراد جمعیت اوزرنده اعمال ایلدیکی نفوذ و تأثیرات درجه سنده قطعی و بلا واسطه مؤثر دکلدرد. خصوصاً که تدایر سیاسیه نك فصاحت مرای

امكانده نيجه بيك شكلي نيجه بيك اسباب تلافيسي مأمولدر ، امكاني واردر .
 بومدارس علميه دوام ايدن ذواتك بالاخره يدايهتمانه تسليم و توديع
 اولنحق شيار ، بقاي جمعيتك مستند اليهي اولان ذي قيم اشياءدر . اشيائي
 مذكوره نك ابقاي نام انساني ايچون دكري پك چوق اولديغندن نه لرله حاصل
 اولور ايسه انلرله تزين لازمكلور . برطبييك حب معرفتدن بوكون جمعيتك
 هر فردى بقاجه ، حياتجه مستفيد اوله جقدر . برحاكمك ، بروكيل دعوانك مهارت ،
 كياست واستقامتدن هيئت اجتماعيه نك مجموعي مالا ، عدلا ، استحقاقاً حصه ياب
 فوائد اوله جقدر . بونلردنماعدالفت بشريه ده حصوله كله جك صلاح و ائتلاف
 جمعيت بشريه نك ضمان ترقى و تكاملنده يرطوته جقدر . شوراسى دخى واجبه تد
 كاردركه مدنيتك ضمان تكامل و ترقيسى اولان بوايكي آلتك مهمجه برمسئوليتى
 دخى واردر . طبييك خطاسى حياته ، حكامك سهوياتى جمعيت ايراث مضار ايلر .
 خطانك مسئوليت معنويه سى شوبله طورسون مسئوليت ماديه و جزائيه سى اولقدر
 شدتلى و عمقانه دركه شو ايكي دارالشرفدن استحصال مأذونيت ايليان بو مخلوق
 مخطى به آجيامق الدن گلز .

بنابرین حب ادب و معرفتی تکامل ايلمش اولان اولاد وطنك نظارتدقيق و دور
 انديشانه لرينه بوراسنك عرضى فريضه ذات بيایر مکه دارالفنون طب شعبه سنه ،
 حقوق شعبه سنه ملازم و مداوم اوله بيسلمك حقى احراز ايلمش اولانلر ،
 ملازم تارینك ، دوامه مباشر تارینك برنجی کونسندن بالاعتبار بياسونلر که هيئت
 اجتماعيه کندولرينه مستقبلاً مهم بروظيفه توديع ايدم جقدر . اووظيفه که
 حسن ايفاسى جمعيتك شکراننه ، حق و صلاحيت بخش ايدر . اووظيفه که ، دنيا
 و آخرتده حيثيت و شهرتی ابقايه اعمال حسنه نك ، مأجور اتك دوام و تواليسنه
 مساعد اولور .

الك مؤثر تدبير، درس پروگراملرينك معقول، وحكمت لازمه به موافق اوله رق
ترتيبدر .

وقتيه عثمانلي دارالفنوني حقوق شعبه سنده بر طاقم درس لر پروگرامه داخل
ايدى . حكمت حقوق، علم اقتصاد تاريخ درس لرى بوزمرده دن ايدى .

بالاخره بر ناظر ك ديكشمسى بتون درس لرى هرج ومرج ايليه رك بعض فاضل
معلم لر ، رحله تدريس لر ندين تزيل ، واك يكي اولان لرى كرسى خطابته اصعاد
اولندي . بوده دوام ايدميه رك تنسيقات واقعه نك تعديلاتنه مباشرت اولمش
ومكتب حال حاضرينه ايصال ايديله بيلمشدر .

بو مكتبك ، بو مدرسه علمك پروگرامنى تعديل ايتك ، فقيرلكنى ازاله
ايتك ايچون دوشونملى ، هم پك درين دوشونملى .

وقتيه ايجابات واجبات حسييله معلم لر درس لرى بالضرور تنقيح و تحديد
واديسنده اداره ايدر لر ايدى . طلبه دن برى ازقضا حدود خارجه حيقه جق
اولور ايسه درجات متفاوته ده عتاب و مواخذ و جزايه اوغرار لر ايدى .
امتحانلرده بو دائره دن اوزاقلاشه من ايدى . شو حالده اون يدى سنده نبرو بو
مكتبدن شهادتنامه اخذ ايتمش اولان افندي لر معلملرينك توصيه ايتدكلرى
كتابلره ، آثار جديده به مراجعتله بر پارچه جانلانه بيلمشدر .

بو مكتبك پروگرامنى دوشونمك ايچون اولاً مأذون افندي لر كه ايشده
بولنه جق لرنى تأمل ايدلم . مأذون افندي لر يا حاكم يا دعوى وكيلى ويا خود حب
معرفله تزئين ذات وصفات ايلين بر افندى اوله جقدر .

حاكم اوله جق ايسه احوال مدنیه نك جمله سنه واقف، عرفاً تعامللاً سياسيه
امور دن يويه نك كافه سنده مقتدر اولملى لازمك لور . بو اعتبار ايله حاكم مدرسه
حقوقك موجود درس لرى بيلدك دن بشقه تاريخ عمومى و عثمانى نى تفصيلاتيله
علوم اقتصاديه نى ، علم ثروتى اصول ماليه نى مكمللاً فنون وعلوم تاليه نى ازهرجه ت
بيلملى لوازم ضروريه دندر .

دعوى وكيلى اوله جق ايسه حاكم لكه لازم كلان اوصاف و خصائلدن بشقه

خطبات فتنه بحق واقف اولمی ایجاب ایدر . بو کون وکلای دعاوینک قاج دانه سی کوستریله بیلور که فطرتک کندیسنه بخشایشی اولان فصاحتندن بشقه خطبات وظیفه سنده مسلکاً و فناً بر لیاقت کوستره بیلسون . بو خطبات درسری کرچه مکاتب اعدادیه نیک ادبیاته مخصوص صنفارنده کوسترلمسی واجباتدن اولوب بر مکتب عالینک درسخانه لرینه متناسب دوشمز ایه ده احتیاج مبرم ظهوری ؛ وساعات وازمانی سرعتله سبقت واسکی غائب ایدیلا نلره بر حمله ده ظفر بولمق امید ی ایه مکتب حقوقک - ولوموقت اولسون - تعلیم خطابه مخصوص بر دائره سی اولمق لابددرکه وکالته سالک اولانلر ازرالرده شهره وکلای دعاوینک برایکی خطبه سی استماع ایتسونلر . خطباتک ، مدافعه نیک نه اولدیغنی اوکرسونلر . حب معرفتله ترین ذات وصفات ایلمک آرزوسیه بو شعبه علمه انتساب اوله جق ایه بو بایده طلب اوله جق پروغرامی تنظیم ایچون مشکلاته اوغرامامق قابل دکلدر . سیاست داخلیه و خارجیه ایچون قونفرانس لر ، شئون و احتیاج مملکت ایچون کذلک قونفرانس لر الح برچوق قونفرانس لره لزوم کوستریله جکدرکه هر مملکتده عمومه مخصوص قونفرانس لر ایشه بو نوعدندر .

بناءً علیه دارالفنون حقوق شعبه سنک پروغرامنی تنظیم و تنسیق ایلمک ماده سی معارف مجلسنک باشلوجه مشغله سی تشکیل ایتسه کرکدر .

- ۲ -

دارالفنون شعبه سنه قید اوله جق مداوملرک اوصاف ذاتیه لری او مکتبک شانیله اعتباریه متناسب اولمیدر . اقتدار علمینک وجودی بداهت درجه سنده در . بو بنده متعلق مسئله طلبة مقیده نیک دوام و عدم دوام لرینه ، بر شعبه دن دیگرینه نقلی معاملاته متدائردر . طلبة مقیده نیک علی التامدی دوام لری صورتندن تقریرلری ضبط و استنساخ ، محفوظاتلرینی تثبیت و معلملردن استفاضه فائده سی حاصل اولور . «مع هذا بعض آرایه کوره دوام ایتمیان بر طلبة رفقا سندن معاونت طلب ایده بیله جکندن دوام ویا عدم دوام جهتلرندن برنده معمر اولمغه لزوم

قالمر « اصل محذور تدریساتده بولنان ذواتك دارالفنون هیئتك ، اداره سینك معلوماتی اولمقسزین ایکی شعبه یه قید اولمسندن تولدایدیه بیلجك محذور علمیدر . دارالفنون شعبه لرندن برینه ملازم اولان افندیك ، بلا معلومات دیگر شعبه یه ملازم قید اولمسندن شو محذور علمی نمایان اولور که افندی نه اولکی شعبه درسخانلرینه دوام ایدرك اكمال معلوماته غیرت ایتمش ، نه ده ایکنجی قید اولندیفی شعبه درسخانهنده مطلوب اولان ثمراتی اقطاع ایلمش اولور . محذور مذکورك رفع وازاله سی ایچون بر چاره وار ایسه اوده شعباتده مقید مداومینك جدول اسامی وکنیه لرینك مبادلہ سی ، تدقیق واوله لرینك معذرت بیانیه شعبه لرك برندن ترقین قیدی یاخود کندو انتخاب و اختیارینه تفویضاً مختاریتی مثللو تدایردر . اوروپا دارالفنونلرنده شعباتدن نقل ماده سنك بر نقل ورقه سیله و او شعبه نك اداره هیئتك معلوماتیه جریان ایتمسی بومدعا مزه اك قطعی برره اندر .

— ۳ —

شعبات تدریسیه یه دوام اولندیفی ائناده مداومینك سنه اورته لرندهر دفعه یه مخصوص ورأی خفی ایله منتخب بردرسدن . برمشله دن تحریراً امتحان . ودرجه معلوماتلری تدقیق اولندیفی حالده محسنات عیدیه تأمین اولور . معذرت مشروعه سنه بناء داخل امتحان اوله میان یاخود صنف و عمومی دوقتورا امتحانلرینه کیره میان ملازمین ایچون معذرتلرینه کوره امثال سابقه سی دائره سنده تأخیر امتحان امور طبیعیه و ضروریه دندر .

امتحانلر دوقتورا امتحانلرنده اولندیفی اوزره علمی اولمیدر . صنف امتحانلرینه دعوت اولنان میز لره ، دوقتورا و مآذونیت امتحانلرینه مأمور اوله جق میز لرك معلملری دخی حاضر اولندیفی حالده قبل الامتحان یکدیگری تی تحلیف ایتملری درجه وجوده در . شول درجه ده که وطن و ملتیه برر برات استحقاق ایله تودیع و تسلیم ایلیه جکلری ذوات حقنده عمومك اعتماد و امنیتیه تزیاید ایلسون . نه قدر اهلیتلی نه قدر منصف و بیطرف معلملر و میز لرك اثبات وجود ایله کلری امتحانلر

کوردلیکه طلبه انلردن، حقمنزلقلرندن شکایت ایتدیلر. وقوعاتده او قدر خفاده او قدر پرده استشارده قالمشدیکه حقیقی، حقیقتک بر اوفق اماره سی الیه ایتک مشکل و مستحیل اولمشدی. شهادتنامه ایله حقوق تصدیقنامه سنک فرقلری بختده بوراده قصر تطویلاته ایتدار ایدرک مدرسلک و مأذونیت ایچون ترتیب اولنه جق امتحان اهلیتک هیئت علمیة معارفزجه نظردن دور طوتلمیه جفندن امیدوارم.

عبدالخالق مدحت

ویرکو

واردات حکومتک قسم مهمی ویرکو تشکیل ایلر. ازمنه قدیمه دنبرو، رؤسای قبائل، صکره لری حکومت زیر حاکمیلرنده بولنان اهالیدن هر سنه عشر ویرکو وساره نامیله یا مال و یا پاره آله کلمکده در. حکومتک اهالیدن آلدینی بو پاره نهدر؟ ویرکودر. هرکس ویرکونی بیلیر. فقط تعریفی او قدر کوچدرکه مشاهیر اقتصادیون شوقولای کورینان تعریفی درلودرلو شکل و صورتده درمیان ایلمشلردر.

معلوم اولدینی اوزره بر تعریفک مکمل اوله بیلیمسی ایچون تعریف ایدیلان شیتک اوصافی جامع اغیارینی مانع اولسی لازم کلور. وهله اولاده ویرکونی کندیمز ویردی کمز ایچون همیزه تعریفی قولای کلور. حالبوکه اقتصادی بر صورتده ویرکونک معنای حقیقیسی ویره بیلیمکده پک زیاده عسرت واردر. بوسببله ویرکونک اون بش درلو تعریفی موجوددر. اولاً ویرکونک معنای حقیقیسی بولمغه غیرت ایتدکدن صکره فنون مالیه نک قسم اهمی تشکیل ایلان ویرکونی صور آتیله بالددیق حکومت و جمعیات بشریه ایچون کوزل ویرکو هانکی سیدر؟ واهالینک صنوف متعدده سی ایله حاصلات مادیه سی، و احوال حالیه لری اوزرینه ویرکو نه کی تأثیرات اجرا ایلر بورالرینی شرح و ایضاحه کیریشه جکز.